

THE STUDY OF THE RELATIONSHIPS AND SHARED CONCEPTS BETWEEN INTERIOR DESIGN AND TRADITIONAL FENG SHUI PRINCIPLES

การศึกษาความเชื่อมโยง และแนวคิดร่วมระหว่างการออกแบบภายใน กับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม

Phiphat Jaratphet^{1*} พิพัฒน์ จรัสเพชร^{1*} Thanapon Limtattanakul² ธนพล ลีมหัตถ์ธนกุล²
Peerakant Roonmaneerut³ พีรภานต์ รุณมนิรัตน์³ Pracha Pijukkana⁴ ประชา พิจักขณา⁴

Abstract

Background and Objectives: The concept of Feng Shui is a design discipline grounded in Chinese philosophy, focused on arranging environments and encompassing settlement, urban planning, architecture, and interior design. It emphasizes the balance between humans and nature. Examining the interplay between the environment and humans aids in grasping original concepts and ideas, particularly the enduring influence of Chinese wisdom. This traditional design concept continues to be vital for cultivating an understanding of the cultural dimensions that shape design.

Methods: This research employs a qualitative methodology, incorporating in-depth interviews with interior designers, home designers who apply Feng Shui principles, and experts in Feng Shui and Chinese astrology. The content analysis utilizes the Coherence Theory of Truth to assess whether the traditional Feng Shui concepts align with the facts and are consistent with the truth of the data in each aspect of interior design. This process aims to establish connections between the concepts based on various facts.

Key Findings: The research explores the alignment, connections, and differences between the concept of Feng Shui and the interior design process across four areas: 1. the connection related to physical factors in design, 2. the connection concerning regulations that support physical design in alignment with behaviors, lifestyles, laws, and social norms, 3. The connection regarding emotional factors, and 4. an explanation of the differing design concepts.

Implications of the Study: The findings provide insights for designers and individuals who hold beliefs about feng shui, particularly from a multicultural social perspective. It emphasizes the diverse nature of these beliefs, suggesting that interpretations can differ based on cultural contexts. If design can align with physical factors that correspond to activities, behaviors, and aesthetics in a coherent manner, it can be effectively articulated and developed from various angles.

Conclusions and Future Research: This research highlights the ongoing relationship between the principles of Feng Shui and interior design for future studies. It proposes investigating the influence of Feng Shui concepts related to “Chi” on the integration of these principles with sustainable design methods. Additionally, it seeks to examine the effects of Feng Shui-based design on mental health and explore collaborative practices between Feng Shui and interior design to develop concepts and designs jointly between designers and Feng Shui masters.

Research Article

Received: 11 September 2024

Revised: 24 December 2024

Accepted: 25 December 2024

* *Corresponding author*

email: phiphat.j@rmutp.ac.th

How to cite:

Jaratphet, P., Limtattanakul, T., Roonmaneerut, P., & Pijukkana, P. (2025). The study of the relationships and shared concepts between interior design and traditional Feng Shui principles. *Fine Arts Journal: Srinakharinwirot University*, 29(1), 129-144.

Keywords: Interior design; Feng Shui; Cultural design; House

คำสำคัญ: การออกแบบภายใน, ฮวงจุ้ย, การออกแบบเชิงวัฒนธรรม, บ้าน

¹⁻⁴ Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand

¹⁻⁴ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: แนวคิดฮวงจุ้ยเป็นศาสตร์การออกแบบที่มีรากฐานทางปรัชญาจีน เพื่อการจัดสภาพแวดล้อม ครอบคลุมตั้งแต่การตั้งถิ่นฐาน ผังเมือง สถาปัตยกรรม และการตกแต่งภายใน โดยมุ่งเน้นความสมดุลระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ การศึกษาอิทธิพลระหว่างสภาพแวดล้อมกับมนุษย์ช่วยให้เข้าใจมโนทัศน์และแนวคิดดั้งเดิม โดยเฉพาะภูมิปัญญาชาวจีนที่มีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน แนวคิดการออกแบบแบบดั้งเดิมนี้ยังคงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบ

วิธีการศึกษา: การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักออกแบบภายใน นักออกแบบบ้านด้วยแนวคิดฮวงจุ้ย และผู้เชี่ยวชาญด้านฮวงจุ้ย และโหราศาสตร์จีน และการวิเคราะห์เนื้อหาใช้ทฤษฎีความจริงแบบสหพันธ์ (Coherence theory of truth) เพื่อพิจารณาความจริงของข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมนั้นสอดคล้องเชื่อมโยง และไม่ขัดแย้งกันกับความจริงของข้อมูลในแต่ละประเด็นในกระบวนการออกแบบภายใน เพื่อนำไปสู่ความเชื่อมโยงของแนวคิด ตามข้อเท็จจริงต่างๆ

ผลการศึกษาที่สำคัญ: การวิจัยได้นำเสนอเกี่ยวกับความสอดคล้องเชื่อมโยง และแตกต่างของแนวคิดฮวงจุ้ยกับกระบวนการออกแบบภายใน 4 ด้านดังนี้ 1. ความเชื่อมโยงด้านปัจจัยทางกายภาพในการออกแบบ 2. ความเชื่อมโยงด้านระเบียบแบบแผนที่สนับสนุนการออกแบบเชิงทางกายภาพให้สอดคล้องกับพฤติกรรม วิธีชีวิต กฎหมาย บรรทัดฐานทางสังคม 3. ความเชื่อมโยงด้านปัจจัยทางอารมณ์ 4. การอธิบายแนวคิดการออกแบบที่แตกต่างกัน

นัยสำคัญของการศึกษา: ผลการวิจัยนี้แนะนำเสนอแนะสำหรับนักออกแบบ และบุคคลที่มีความเชื่อเกี่ยวกับฮวงจุ้ย ในแงุ่มทางสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม จะพบว่าความเชื่อมีความแตกต่างหลากหลาย การตีความจึงมีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หากการออกแบบสามารถยึดโยงตามหลักปัจจัยทางกายภาพที่สอดคล้องกันกับกิจกรรม พฤติกรรม และความงามอย่างสมเหตุสมผลก็สามารถออกแบบและอธิบายในแงุ่มต่างๆ ได้

สรุปผลและแนวทางการศึกษาในอนาคต: การวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงสอดคล้องระหว่างแนวคิดฮวงจุ้ยกับการออกแบบภายในสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต ควรศึกษาอิทธิพลของแนวคิดฮวงจุ้ยเกี่ยวกับ “ชี” ที่มีต่อสภาพแวดล้อมการบูรณาการแนวคิดฮวงจุ้ยกับแนวทางการออกแบบที่ยั่งยืน การศึกษาผลกระทบของการออกแบบตามหลักฮวงจุ้ยต่อสุขภาพจิต และแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างฮวงจุ้ยกับการออกแบบภายใน เพื่อพัฒนาแนวคิด และการออกแบบร่วมกันระหว่างนักออกแบบและซินแส

1. บทนำ

แนวคิดการออกแบบโดยศาสตร์ของฮวงจุ้ยได้เชื่อมโยงกับความเชื่อ และปรัชญาของชาวจีนในยุคก่อน โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงการออกแบบสถาปัตยกรรม และการวางผังเมือง หากแต่ครอบคลุมถึงการตกแต่งภายใน การตั้งถิ่นฐาน การเลือกตำแหน่งที่ตั้ง กิจกรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม และแนวทางการดำเนินชีวิต ที่มีเป้าหมายในการตระหนักรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมต่อมนุษย์และธรรมชาติ มีการออกแบบโดยใช้หลักการทางปรัชญา ความสมดุลกับธรรมชาติ เพื่อศักยภาพในการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อมอย่างกลมกลืน คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อม การดูแลร่างกาย อารมณ์ จิตใจ กับการใช้ชีวิตประกอบรวมกัน

การออกแบบภายในเป็นศาสตร์และศิลป์ที่มีการพัฒนามาตั้งแต่ยุคอียิปต์ จนถึงต้นศตวรรษที่ 19 มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และได้รับความนิยมมากขึ้นในยุโรปและอเมริกา สาเหตุหลักเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้คน จึงเกิดความต้องการตกแต่งภายใน ต่อมาในช่วงกลางถึงปลายศตวรรษที่ 19 หลักสูตรการออกแบบภายในเริ่มมีการจัดตั้งในสถาบันการศึกษาเฉพาะด้าน โดยมีการเรียนการสอนการออกแบบการใช้วัสดุ และการวิเคราะห์พื้นที่อย่างละเอียด ซึ่งเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ การศึกษาในช่วงนี้จึงมุ่งหวังที่จะพัฒนานักออกแบบที่มีความรู้ทั้งในด้านทฤษฎีและทักษะปฏิบัติ เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีความสวยงาม และใช้งานได้จริงในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ (Mann, 2018)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน ที่อยู่อาศัย การออกแบบสิ่งก่อสร้าง และการอธิบายมโนทัศน์ (Conceptual explanation) เป็นบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ และประสบการณ์ของมนุษย์ การถอดรหัสชุดความคิดของมนุษย์อันซับซ้อนที่เกิดขึ้นในบริบททางความเชื่อ และปรัชญาจีนกับปัจจุบันจะสามารถทำความเข้าใจวิธีคิดเชิงระบบ (Systematic thinking) และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลกระทบ และความเชื่อมโยงระหว่างกัน ดังนั้นการศึกษาอิทธิพลที่ส่งผลต่อกันระหว่างสภาพแวดล้อมกับมนุษย์ทั้งส่วนที่เป็นธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้าง จะช่วยอธิบายชุดความคิดของมนุษย์ในอดีตที่เชื่อมโยงกันระหว่างสภาวะทางธรรมชาติ ภูมิประเทศ สถานการณ์ บรรทัดฐานทางสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม บ้านเรือน และความเชื่อในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดที่เป็นแบบแผนทางภูมิปัญญาที่สืบทอดอย่างยาวนานของชาวจีนยุคโบราณจนถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้ การศึกษาอิทธิพลระหว่างสภาพแวดล้อมกับมนุษย์ช่วยให้เราสามารถเข้าใจมโนทัศน์ และความเชื่อที่มีมาแต่โบราณ โดยเฉพาะในบริบทของภูมิปัญญาชาวจีนที่สืบทอดมายาวนาน และส่งผลมาจนปัจจุบันในบริบททางสังคมของไทย แนวคิดการออกแบบบ้านแบบดั้งเดิมนี้มักถูกมองข้ามโดยนักออกแบบสมัยใหม่ ในขณะที่ยังมีผู้คนที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อและความต้องการในการออกแบบบ้านในปัจจุบัน การศึกษาสิ่งเหล่านี้จึงเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบภายในในมิติทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบบ้านอย่างมีนัยสำคัญ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเชื่อมโยง และแนวคิดร่วมระหว่างกระบวนการออกแบบภายใน กับแนวคิดฮวงจุ้ย เกี่ยวข้องกับการออกแบบภายในทั้งเชิงรูปธรรมและเชิงนามธรรม

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาและการสร้างกรอบแนวคิดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักการออกแบบภายใน และแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมจนนำไปสู่การทำความเข้าใจรายละเอียด และลักษณะสำคัญของแนวความคิดที่เป็นปัจจัยสำคัญสู่การออกแบบภายใน ดังนี้ 1) ปัจจัยที่นำไปสู่การออกแบบภายใน ประกอบด้วย ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยจากมนุษย์ และปัจจัยทางสังคม และ 2) ปัจจัยที่นำไปสู่การออกแบบแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม ประกอบด้วย กฎทางกายภาพ กฎทางเจตจำนงและจิตวิญญาณ ระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต

3.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการทำความเข้าใจรายละเอียด และลักษณะสำคัญ การสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการออกแบบภายใน และแนวคิดฮวงจุ้ย เพื่อความอึดตัวของข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ นักออกแบบภายใน 3 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญ นักออกแบบบ้านด้วยแนวคิดฮวงจุ้ย 3 ท่าน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านฮวงจุ้ย และโหราศาสตร์จีน 3 ท่าน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบภายใน และแนวคิดฮวงจุ้ยต่างมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศ และความรู้สึก รวมถึงการตอบสนองความต้องการ การใช้งานตามกิจกรรมของผู้ใช้ โดยเฉพาะในบริบทของวัฒนธรรมจีนโบราณ ซึ่งแนวคิดฮวงจุ้ยถือเป็นหลักการที่มีการปฏิบัติ และผ่านการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น งานวิจัยนี้ได้ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการออกแบบภายในกับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม โดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) เป็นวิธีการวิจัยโดยมีหลักเกณฑ์ในการศึกษาเนื้อหาของเอกสารและแหล่งข้อมูล ดังนี้ 1) หนังสือและตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบภายใน และแนวคิดฮวงจุ้ย 2) งานวิจัยที่ตีพิมพ์เกี่ยวกับแนวคิดฮวงจุ้ย และการออกแบบภายใน 3) งานวิจัยก่อนหน้านั้นที่ศึกษาในหัวข้อที่คล้ายคลึงกัน และ 4) เอกสารทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับแนวทางการออกแบบบ้านในวัฒนธรรมจีนโบราณ

ขั้นที่ 2 การสร้างกรอบทฤษฎี (Theory framework) กรอบทฤษฎีสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมทั้งปัจจัยทางกายภาพ พฤติกรรมของมนุษย์ และความเชื่อทางวัฒนธรรม ในการศึกษาแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมกับการออกแบบภายใน จนนำไปสู่เนื้อหาการสร้างแบบสัมภาษณ์

โดยผู้วิจัยอาศัยทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการใช้ทฤษฎีความจริงแบบสหพันธ์ (Coherence theory of truth) เพื่อพิจารณาความจริงของข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมนั้นสอดคล้องเชื่อมโยง และไม่ขัดแย้งกันกับความจริงของข้อมูลในแต่ละประเด็นในกระบวนการออกแบบภายใน ด้วยการพิสูจน์ข้อมูลโดยการอิงจากความกลมกลืน และการเชื่อมโยงกันของชุดความคิดในการออกแบบ และอ้างอิงความเชื่อมโยงทางทฤษฎีจิตวิทยาสภาพแวดล้อมเพื่อศึกษาอิทธิพลที่ส่งผลต่อกัน

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาจัดหมวดหมู่ การลงรหัส (Code and text) เปรียบเทียบ ตีความ และการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ และหลักการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการออกแบบภายใน และแนวคิดฮวงจุ้ยดั้งเดิม และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ตีความข้อมูลวัฒนธรรมจีนโบราณในบริบทการออกแบบภายในในสังคมไทยปัจจุบัน ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์การออกแบบทั้งข้อมูลที่มีความเหมือน และความแตกต่างของความสัมพันธ์สอดคล้อง และความเชื่อมโยงของแนวคิดตามข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของระหว่างการออกแบบภายในกับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม

5. ประโยชน์ของการวิจัย

5.1 สร้างความเข้าใจร่วมระหว่างการออกแบบภายในที่ใช้หลักทางวิทยาศาสตร์และศิลปะกับแนวคิดฮวงจุ้ยซึ่งเป็นแนวทางที่มีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อและปรัชญา

5.2 การเข้าใจความแตกต่างระหว่างแนวทางการออกแบบภายในและแนวคิดฮวงจุ้ย ทำให้สามารถพัฒนาแนวทางการออกแบบหรือหลักการในการอธิบายการออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ

5.3 เพื่อเป็นแนวทางที่มีพื้นฐานที่สามารถรวมหลักการออกแบบต่าง ๆ ทั้งอดีต และปัจจุบันในการออกแบบเพื่อสร้างพื้นที่ที่สมบูรณ์แบบ และมีความหมาย

6. ผลการวิจัย

6.1 หลักเกณฑ์ของแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมในเชิงนามธรรม และเชิงกายภาพที่ส่งผลต่อการออกแบบจากการศึกษาแนวคิดฮวงจุ้ยหลากหลายสำนักตามหลักปรัชญาและหลักเกณฑ์พื้นฐาน พบว่าแนวคิดฮวงจุ้ยเชื่อว่าชีวิต และชะตากรรมมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อมกับมนุษย์ประกอบด้วย

6.1.1 ปรัชญาเต๋า โดยชาวจีนโบราณเชื่อว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างคล้อยตามเต๋า” ซึ่ง “เต๋า” แปลความได้ว่า “วิถี” หรือ “เส้นทาง” ซึ่งพยายามสะท้อนวิถีแห่งธรรมชาติอันเป็นนิรันดร์ของจักรวาล และวิถีแห่งมนุษย์ไว้ในแนวคิด การวิวัฒนาการของแนวคิดเต๋ามาจากการสังเกตการณ์ธรรมชาติ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมาเป็นวัฏจักร ดังนั้น มนุษย์และธรรมชาติจึงอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน คือ เอกภาพที่สมดุล กลมกลืนของสิ่งที่มีคุณสมบัติตรงกันข้าม

6.1.2 อิน-เอียง หรือ หยิน-หยาง มาจากแนวคิดที่ต่อเนื่องกันจากปรัชญาเต๋า เอกภาพที่สมดุล และกลมกลืนของสิ่งที่มีคุณสมบัติตรงกันข้ามซึ่งก่อให้เกิดด้านต่าง ๆ ทั้งหมดของชีวิตและวัตถุ “อิน” คือ ความมืด “เอียง” คือ ความสว่าง “อิน” คือ ฝ่ายรับ “เอียง” คือ ฝ่ายรุก เมื่อรวมเป็นหนึ่งจึงเกิดความกลมกลืน

ดังนั้น ปรัชญาเต๋า และอิน-เอียง เป็นบทบาทที่สำคัญในการออกแบบเกือบทุกด้านตามหลักคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม ซึ่งเน้นความสมดุล และความกลมกลืน โดยแสวงหาสถานที่ ดัดแปลง แก้ไข จัดการความสมดุลให้แก่งานออกแบบ

6.1.3 “ชี” เป็นแนวทางที่เชื่อมโยงพลังงานทุกสิ่ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อมนุษย์ตามอุดมคติแล้ว ชี คือการไหลเวียนของพลังงานที่ราบเรียบสม่ำเสมอทั้งเชิงร่างกายของมนุษย์ และสภาพแวดล้อม ชาวจีนโบราณเชื่อว่าชีมีอิทธิพลต่อโชคชะตาแม้กระทั่งการติดต่อสื่อสารทางสังคม ซาร่าห์ โรสส์บาซ (2532) อธิบายว่า “ชี” หมายความว่า จิตวิญญาณ และพลังงานหรือลมหายใจของมนุษย์ ร่างกาย สภาพแวดล้อม และสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจุดมุ่งหมายของฮวงจุ้ย คือ การกลม่อมเกล่า ส่งเสริมชีที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมให้เกิดการไหลเวียนของชีภายในร่างกายเป็นการช่วยให้ชีวิต และโชคชะตาดีขึ้น ชีจึงเป็นปัจจัยที่กำหนดลักษณะทางกายภาพ บุคลิกภาพส่วนบุคคล และในขณะเดียวกันซึ่งก็มีผลกระทบต่อตัวบุคคล ด้านอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรม อิทธิพลของชีในสภาพแวดล้อมที่มีต่อบุคคลนั้น มีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างองค์ประกอบทางกายภาพ และจิตใจของมนุษย์ ซาร่าห์ โรสส์บาซ (2532) ยังอธิบายถึงกรณีที่บ้านเปิดไปเจอสันมุมของกำแพง จะส่งผลต่อการมองเห็นภายในบ้านที่ไม่เท่ากันในขณะที่กำลังเข้าบ้าน ความรู้สึกในการเข้าสู่อาคารนี้สร้างความรู้สึกทางจิตใจ เป็นผลเนื่องมาจากต้องปะทะกับสิ่งแหลมคม จึงกระทบต่อสภาวะความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัย

6.1.4 “ห้าธาตุ” เป็นการเสริมสร้างความกลมกลืนของหลักการ ชี ในบ้าน และบุคคลด้วยห้าธาตุ คือ ทอง (โลหะ) ไม้ น้ำ และดิน อานาจ คุณสมบัติ โดยการใช่วัสดุ หรือการจัดคู่มือที่ปรับใช้กับบ้านเรือนให้สอดคล้องกับบุคคล และความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม กิติ สันธุเสก (2553) ยังอธิบายสนับสนุนถึงปัจจัยที่เกิดจากมนุษย์ในเรื่องของวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง คุณสมบัติของวัสดุ ไม่ว่าจะเป็น สี ความแข็ง ขนาด โดยแต่ละวัสดุมีข้อจำกัด ลักษณะของโครงสร้าง และวิธีการก่อสร้าง จากข้อสังเกตทางประวัติศาสตร์ มนุษย์ได้พัฒนาการก่อสร้างที่อยู่อาศัยหลายแบบ โดยสิ่งก่อสร้างเหล่านั้นถูกสร้างให้

เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ ตลอดจนการเลือกใช้วัสดุ ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการนำมาพิจารณาการออกแบบภายใน

6.1.5 หลักเกณฑ์พื้นฐานของฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมที่ส่งผลต่อการออกแบบ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ประกอบด้วย 1) กฎทางกายภาพเรียกว่า “สิ่ง” เป็นปัจจัยของสภาพแวดล้อมฮวงจุ้ยที่จับต้องได้ทั้งหมด และแบ่งออกอีก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน เช่น รูปทรง โครงสร้าง บ้าน เสา ประตู การวางเครื่องเรือน ผนังบริเวณ และปัจจัยภายนอก ทิศทาง ต้นไม้ แม่น้ำ ลำธาร เป็นต้น โดยตามหลักดั้งเดิมนิยมของสำนักฮวงจุ้ยต่าง ๆ จะเน้นสิ่งเป็นหลักในการกำหนดหรือปรับเปลี่ยนทิศทางให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเพื่อการไหลเวียนของพลังงาน และสร้างความสมดุลของซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ และ 2) กฎทางจิตวิญญาณ เรียกว่า “อิ” เป็นปัจจัยด้านเจตจำนง ความปรารถนา และความต้องการในเรื่องของการใช้งานที่สะดวกสบายแล้วยังถูกเชื่อมโยงมาจากปรัชญาเต๋า ถือเป็นกระบวนอันสำคัญที่จับต้องไม่ได้ แต่โดยนัยสำคัญคือ การอธิบายประกอบในการเชื่อมโยงวิถีชีวิต ปรัชญา ความเชื่อถึงการโอนย้ายหรือการเปลี่ยนถ่ายพลังงานให้เกื้อหนุน และทำให้เกิดความมงคลแก่กฎทางกายภาพ ดังนั้นหากนำกฎพื้นฐานทั้ง 2 ระดับดังกล่าวนี้มาพิจารณา พบว่าการออกแบบเน้นกฎทางกายภาพเพื่อตอบสนองความต้องการและการใช้งานของผู้ใช้เป็นหลักสำคัญ

หลักเกณฑ์พื้นฐานฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมที่แบ่งออกเป็น 2 ระดับนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการออกแบบภายในโดยกฎทางกายภาพ หรือที่เรียกว่า “สิ่ง” แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่จับต้องได้ ซึ่งเป็นการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ของบ้าน ดังนั้น ผู้ออกแบบจึงพิจารณาถึงองค์ประกอบเหล่านี้ เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยที่ดี อีกทั้งกฎทางจิตวิญญาณ หรือ “อิ” ที่มาจากเจตจำนง และความปรารถนา ซึ่งจากการตีความพบว่า ความต้องการเกี่ยวกับประโยชน์ใช้สอยที่สะดวกสบายและสวยงามผสมผสานกับปรัชญา วิถีชีวิตและความเชื่อ ซึ่งเป็นอิทธิพลต่อการออกแบบให้เกิดความรู้สึกที่ดีในทางจิตใจ เมื่อทั้ง 2 กฎพื้นฐานนี้ถูกนำมาพิจารณาให้สอดคล้องกันกับการออกแบบที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ จิตรรา ก่อนันทเกียรติ (2552 อ้างถึงใน สมชัย เจริญวรเกียรติ, 2558) กล่าวว่าแนวคิดฮวงจุ้ยหากสภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัยไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของสมาชิกภายในบ้านจะก่อให้เกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ เจ็บป่วย มีแต่เรื่องยุ่งยาก เชื่อกันว่าเกิดจากการไม่สมดุลทางกายภาพ พฤติกรรมของมนุษย์กับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นอิทธิพลที่ส่งผลต่อมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้สภาพแวดล้อม วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2554) อธิบายว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสมนุษย์รับรู้ถึงคุณสมบัติต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อม เช่น รูปทรง ขนาด ผิวสัมผัส สี การรับรู้ทางสภาพแวดล้อมกายภาพจึงเป็นส่วนสำคัญสำหรับนักออกแบบที่ต้องจัดระเบียบสภาพแวดล้อมกายภาพ

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมของแนวคิดฮวงจุ้ยจึงมิได้เกิดจากองค์ประกอบเดียว แต่เป็นผลจากการผสมผสานของปัจจัยหลายด้าน รวมถึงปัจจัยทางสรีระ บุคลิกภาพ สังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรม จากการดำรงชีวิตในแต่ละสังคมที่หลากหลายนับร้อยนับพันปี และโดยเฉพาอย่างยิ่งระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรม จากการดำรงชีวิตในแต่ละสังคมที่หลากหลายนับร้อยนับพันปี ซึ่งระบบคุณค่า และความเชื่อที่แตกต่างกันนี้ทำให้การดำเนินชีวิตมีลักษณะที่เฉพาะเจาะจง และมีความหมายที่ต่างออกไป สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นในสภาพแวดล้อมที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเท่านั้น แต่ยังคงจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมทางสภาวะทางจิตใจด้วย

การอธิบายแนวคิดการออกแบบของฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม ประกอบด้วย “ยูซี่” ซึ่งเป็นการอธิบายในลักษณะเชิงกายภาพเป็นการแก้ไขปัญหาแบบรูปธรรมด้วยการออกแบบที่สมเหตุสมผลตามลักษณะกิจกรรม พฤติกรรมการใช้งาน และ “ซูซี่” เป็นลักษณะเชิงความเชื่อ ที่เป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในจิตใจได้สำนึก โดยมีผลเชิงบวกในทางจิตวิทยา ทั้ง “ยูซี่” และ “ซูซี่” มีกลไกการทำงานร่วมกันด้วยเทคนิคพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) วิธีการเชื่อมโยงซี่ 2) วิธีการสร้างความสมดุลของซี่ และ 3) วิธีการเพิ่มพูนและกล่อมเกลาการสั่นไหวของซี่ รวมถึงการใช้แสง วัตถุ การตกแต่ง เสียง ต้นไม้ดอกไม้ ตุ้ปลา วัตถุเคลื่อนไหว วัตถุสว่าง วัตถุหนัก ตำแหน่งกระแสไฟฟ้า สัญลักษณ์เชิงความหมาย และสี ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าแนวคิดฮวงจุ้ยก็มีแนวคิดที่มีคำอธิบายนอกเหนือความรู้ทางวิทยาศาสตร์ “ซูซี่” ซึ่งเน้นคำอธิบายในรูปแบบวัฒนธรรมความเชื่อ จึงใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์อธิบายได้ยาก จึงเป็นข้อจำกัดด้านการยอมรับในสังคมปัจจุบัน เวชสวรรค์ หล้ากาศ (2549) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยที่มีอิทธิพลและบทบาทต่องานออกแบบทางสถาปัตยกรรม โดยเสนอหลักการและเหตุผลของความเชื่อเกี่ยวกับฮวงจุ้ยกับหลักการออกแบบภายใน ซึ่งเปรียบเทียบตามหลักความเป็นจริงของศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ภูมิศาสตร์ หรือกายวิภาคศาสตร์ ซึ่งพบว่าความเชื่อบางข้อสามารถอธิบายอย่างมีเหตุผลที่ยอมรับได้ แต่บางข้ออาจยากที่จะหาศาสตร์ใด ๆ ในปัจจุบันมาสนับสนุนความเชื่อนั้นว่าเป็นจริง

6.2 หลักเกณฑ์การออกแบบภายใน เชิงนามธรรมและเชิงกายภาพที่ส่งผลต่อการออกแบบ Palmar (1981) ได้อธิบาย 3 ปัจจัยสำคัญที่มีต่อการออกแบบภายใน คือ 1) ปัจจัยจากมนุษย์ (Human factor) คือ วัตถุประสงค์โครงการ กิจกรรม พฤติกรรมผู้ใช้ ลักษณะนิสัย ความสัมพันธ์ การมีปฏิสัมพันธ์ จำนวนผู้ใช้ ทักษะคติ ความเข้าใจ ความรู้สึก ลักษณะสังคม ระเบียบแบบแผนประเพณี 2) ปัจจัยด้านกายภาพ (Physical factor) ทำเลที่ตั้ง โครงสร้าง การใช้สอยอาคาร ความสัมพันธ์ของที่ว่าง เครื่องเรือน ลักษณะการใช้สอย ระบบกิจกรรมและพฤติกรรม ระบบทางสัญจร การใช้พลังงาน และ 3) ปัจจัยที่มาจากภายนอก (External factor) กฎระเบียบของกฎหมาย สภาพภูมิประเทศ สภาพอากาศ เมื่อพิจารณาถึงความต้องการ การออกแบบกับพฤติกรรมมนุษย์ และลักษณะทางกายภาพของมนุษย์อันเป็นอิทธิพลสำคัญต่อการสร้างระบบคิดที่มีในกระบวนการออกแบบที่ซับซ้อน โดยมีการพิจารณาหลายสิ่งที่อยู่รอบตัวไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมจากธรรมชาติ สิ่งที่กำลังจะประดิษฐ์สร้าง และสิ่งที่ถูกสร้างมาแล้ว รวมถึงระเบียบทางสังคมหรือวัฒนธรรมมาผสมผสานอยู่ในการออกแบบเพื่อให้ได้สิ่งก่อสร้างที่ดี และตอบสนองการใช้งาน

ความสะอาดสบาย และความงาม งานออกแบบภายในจึงเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับกระบวนการทางพฤติกรรม ในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย เนื่องจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่มต่างมีโน้ตทัศน์เกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน การออกแบบจึงต้องคำนึงถึงความต้องการ และพฤติกรรมที่แสดงออกใน สภาพแวดล้อมนั้น ดังนั้น พฤติกรรมมนุษย์ไม่อาจแยกออกจากวิถีชีวิตและกิจกรรมประจำวันได้ จันทน์ เพชรานนท์ (2542) ได้อธิบายถึงการตอบสนองความต้องการ (Need or requirement) และพฤติกรรม มนุษย์ (Human behavior) เพื่อประโยชน์ใช้สอย ความต้องการ ตามพฤติกรรมที่เหมาะสมกับมนุษย์มา เป็นฐานคิด ประกอบด้วย 3 ปัจจัย 1) ปัจจัยของมนุษย์จะสื่อให้เห็นความต้องการเชิงนามธรรม เป็นรูปธรรม มากกว่าความรู้สึก 2) ปัจจัยทางกายภาพ เป็นความต้องการเชิงรูปธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ หรือ สิ่งแวดล้อม และ 3) ปัจจัยภายนอก เป็นเรื่องของกฎเกณฑ์หรือระเบียบทางสังคม และข้อจำกัดของแต่ละ สภาพแวดล้อม ดังนั้นอิทธิพลส่วนหนึ่งมาจากของปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการออกแบบ สภาพแวดล้อม สามารถจัดแบ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบภายในได้เป็น 3 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่

6.2.1 ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมกายภาพ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ใน การตอบสนองทางร่างกาย จากสภาพภูมิอากาศ ภัยอันตรายต่าง ๆ และความเป็นอยู่ โดยการตอบสนอง ทางร่างกายที่เป็นเครื่องป้องกันตนเอง หรือการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงอุณหภูมิที่สูง หรือต่ำเกินไป แดด ลม ฝน พฤติกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำ ขนาด สรีระ สัดส่วน รูปร่างรูปทรง การใช้งาน การจัดวาง เครื่องเรือน การจัดวางผังภายใน ทิศทางของห้อง ความสะอาดสบาย การเลือกใช้วัสดุ และการก่อสร้าง สิ่งต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งจะส่งผลต่อการออกแบบเชิงกายภาพ กิติ สินธุเสก (2553) ยังอธิบายถึงปัจจัยที่เกิดจากมนุษย์ ประกอบด้วย 1) ขนาดสัดส่วนของมนุษย์ เป็นตัวกำหนดขนาดสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับขนาดมนุษย์ที่จะต้องใช้งาน 2) สิ่งที่เป็นจำเป็นสำหรับมนุษย์ สิ่งประกอบต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ ใช้สอย และอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต 3) กิจกรรมที่มนุษย์กระทำ การสร้างสิ่งต่าง ๆ เพื่อรองรับ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะมีลักษณะอย่างไร และคำนึงถึงผู้เข้าร่วมกิจกรรม 4) สภาพพื้นดิน ที่จะสร้างอาคาร สภาพของพื้นที่ดินเป็นตัวกำหนดลักษณะอาคาร และวิธีการก่อสร้างในแต่ละพื้นที่ 5) วัสดุ ที่ใช้ในการก่อสร้าง คุณสมบัติของวัสดุ ไม่ว่าจะเป็น สี ความแข็ง ขนาด โดยแต่ละวัสดุมีข้อจำกัด และ ข้อได้เปรียบแตกต่างกัน และ 6) ลักษณะของโครงสร้าง และวิธีการก่อสร้าง

6.2.2 ปัจจัยทางสังคม เมื่อพิจารณาถึงบรรทัดฐานทางสังคม ข้อกำหนดทางกฎหมายที่ เกี่ยวข้องต่าง ๆ หรือที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต การเลือกทิศทางที่ดีตามคติความเชื่อ การนำบางสิ่งที่ เคารพหรือบูชามาจัดวางในตำแหน่งต่าง ๆ รวมถึงเครื่องหมายหรือตัวแทนเชิงสัญลักษณ์ นำมาสู่การปรับ การใช้งานของพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมนั้น ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญอันจะส่งผล ต่อการออกแบบเชิงนามธรรม หากพิจารณาปัจจัยด้านสังคม จะพบว่าความสำคัญของปัจจัยด้านสังคมที่มี ส่วนสำคัญในการออกแบบ และการจัดวางตำแหน่งสิ่งของภายในบ้าน เช่น โต๊ะหมู่บูชา ภาพเคารพ ที่जूเอี้ยะ หรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายเฉพาะ เป็นการสร้างเอกลักษณ์ที่แสดงถึงวัฒนธรรม และคติความเชื่อ

ต่าง ๆ การออกแบบพื้นที่ที่คำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้เป็นกลไกในการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ใช้สอยกับบริบททางสังคม ซึ่งส่งผลความรู้สึก ความพึงพอใจ การเข้าใจในความซับซ้อนของปัจจัยทางสังคมเหล่านี้จึงมีความสำคัญไม่เพียงสัมพันธ์ภาพกับกฎหมาย และวัฒนธรรม แต่ยังมีผลต่อการสร้างสรรค์ความหมายสู่งานออกแบบที่ดีด้วย

6.2.3 ปัจจัยทางอารมณ์เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยการรับรู้สภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้น การออกแบบพื้นที่ที่ตอบสนองต่อความต้องการทางอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจของผู้ใช้งานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การออกแบบพื้นที่ไม่เพียงแต่สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความสะดวก และเป็นระเบียบในชีวิตประจำวัน การเลือกสี และวัสดุที่เหมาะสมล้วนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นอารมณ์ และสร้างความรู้สึกเชิงบวกในทางจิตวิทยา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งจะส่งผลต่อมนุษย์ที่เชื่อมโยงระหว่างเชิงนามธรรม และเชิงกายภาพ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยการรับรู้สภาพแวดล้อม วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2554) ความหมายทางด้านอารมณ์ เกิดจากความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมตามประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้บุคคลมักมีความรู้สึกที่สภาพแวดล้อมดีหรือไม่ดี ส่วนการตอบสนองพฤติกรรม และความต้องการเชิงนามธรรม เป็นรูปธรรมของมนุษย์นั้น พฤติกรรมมนุษย์มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต และกิจกรรมประจำวันมักเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดสภาพแวดล้อมให้เกื้อหนุนต่อกิจกรรมและการกระทำ มนุษย์จึงเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมนั้นเกิดจากอิทธิพลของพฤติกรรม โดยมีปัจจัยทางด้านสรีระ บุคลิกภาพ สังคม และวัฒนธรรมประกอบกันซึ่งส่งผลต่อแบบแผนการดำรงชีวิตในลักษณะเฉพาะ และส่วนหนึ่งถูกกำหนดเป็นบรรทัดฐานทางสังคม การออกแบบกับพฤติกรรมมนุษย์ (Design and human behavior) จึงเป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดการตอบสนองความต้องการหน้าที่ใช้สอย (Function aspects) การออกแบบสภาพแวดล้อมต้องสอดคล้อง และสนับสนุนกิจกรรม งานออกแบบจึงเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางพฤติกรรมในสภาพแวดล้อม (Spatial behavior)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาปัจจัยทางสภาพแวดล้อมกับจิตวิทยาพบว่า การออกแบบพื้นที่ที่ตอบสนองต่อความต้องการทางอารมณ์ และจิตใจของผู้ใช้งาน สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตไม่เพียงแต่ทำให้บรรยากาศในพื้นที่นั้น ๆ สะดวกสบาย และการจัดระเบียบ แต่ยังสามารถกระตุ้นอารมณ์ในเชิงบวกได้ผ่านการเลือกใช้สี วัสดุที่เหมาะสม แสงสว่าง บรรยากาศและการจัดวาง กระบวนการดังกล่าวจึงไม่ใช่เพียงแค่การจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงาม แต่ยังเป็นการสร้างเชื่อมโยงที่มีความหมายระหว่างผู้ใช้งานกับพื้นที่ ผ่านการตระหนักถึงความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความรู้สึก และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

6.2.4 การอธิบายกระบวนการออกแบบภายในใช้เหตุผลการอธิบายด้านสรีระของมนุษย์เพื่อความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และความงาม การใช้อุปกรณ์ประกอบ สี รูปทรง วัสดุที่สร้างบรรยากาศที่น่าสนใจ ประกอบด้วยการสร้างสรรค์รูปลักษณ์ที่สวยงาม ด้านประโยชน์ใช้สอยจะคำนึงถึงการใช้งาน เพื่อให้

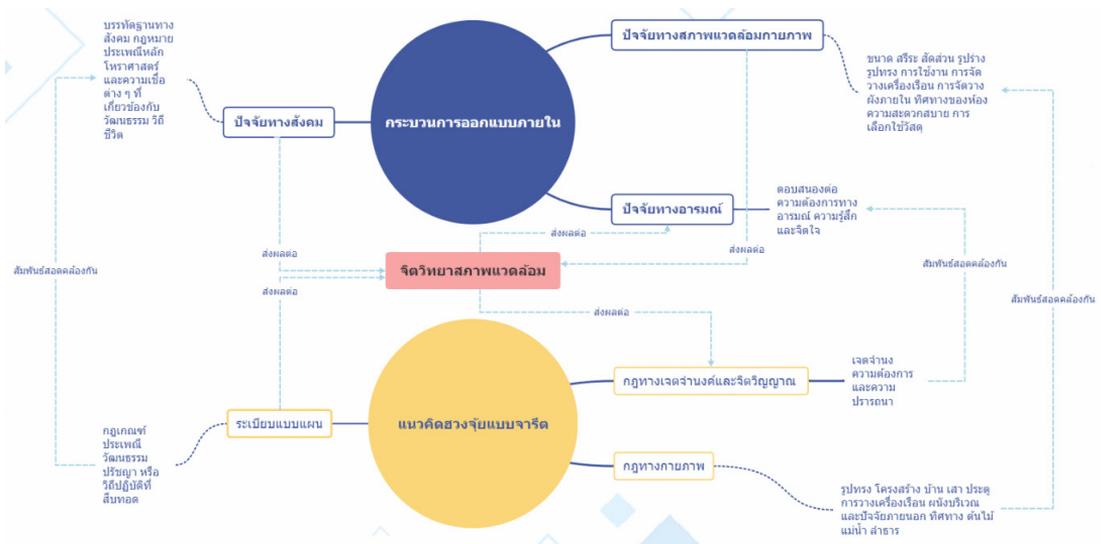
พื้นที่ที่มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งรวมถึงการจัดระเบียบพื้นที่ การเลือก เครื่องเรือนที่เหมาะสมกับการใช้งาน และการวางผังที่เอื้ออำนวยให้เกิดการทำงานในพื้นที่นั้นซึ่งเน้นคำอธิบาย ในรูปแบบผลเหตุสมผลทางวิทยาศาสตร์ศาสตร์ และศิลปะ

6.3 ความเชื่อมโยง และแนวคิดร่วมระหว่างการออกแบบภายในกับแนวคิดฮวงจุ้ยจากการศึกษา ความสัมพันธ์ และแนวคิดร่วมระหว่างการออกแบบภายในกับแนวคิดฮวงจุ้ย พบว่า การออกแบบภายในมี หลักคิดสำคัญในการออกแบบที่ต้องคำนึงปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางอารมณ์ความรู้สึก และปัจจัยทาง สังคม ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้เชื่อมโยง สอดคล้องกับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม คือ กฎทางกายภาพ กฎทาง จิตวิญญาณ และระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

6.3.1 ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางกายภาพของการออกแบบภายในกับกฎทางกายภาพ ของแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับ “ชี่” ในฮวงจุ้ยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดลักษณะ ทางกายภาพ “สิ่ง” ของบ้านเรือน ซึ่งมีผลต่อการออกแบบพื้นที่ทั้งภายใน และภายนอก โดยสามารถแบ่ง ปัจจัยออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ ปัจจัยภายในที่รวมถึงรูปทรง โครงสร้าง และการจัดวางเครื่องเรือน ที่ส่งผลต่อความสะดวกสบาย และการใช้งาน และปัจจัยภายนอกที่ประกอบด้วยทิศทางของแสงแดด ลม และ สถานที่ที่ตั้งของต้นไม้และแม่น้ำลำธาร ในขณะที่เดียวกันการออกแบบภายใน ให้สำคัญต่อการตอบสนอง ทางร่างกาย จากสภาพภูมิอากาศ และภัยอันตรายต่าง ๆ และความเป็นอยู่ โดยการตอบสนองทางร่างกายที่ เป็นเครื่องป้องกันตนเอง หรือการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงอุณหภูมิที่สูง หรือต่ำเกินไป แดด ลม ฝน พุทธิกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำรวมถึงการคำนึงถึง สรีระ ขนาด รูปร่าง สัดส่วน การใช้งาน และความสะดวกสบาย ความเชื่อมโยง และแนวคิดร่วมระหว่างปัจจัยทางกายภาพกับ “สิ่ง” กฎทางกายภาพ จึงมีความสำคัญต่อใน ด้านการออกแบบ และกิจกรรมการในชีวิตประจำวัน

6.3.2 ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางสังคมของการออกแบบภายในกับระเบียบแบบแผน ของแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม พบว่า ระเบียบแบบแผน เป็นลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยทางสังคม การออกแบบจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทรอบข้างที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นกฎเกณฑ์ ประเพณี วัฒนธรรม ปรัชญา หรือวิถีปฏิบัติที่สืบทอดต่าง ๆ ในทุก ๆ สังคมมีความแตกต่างกัน แต่ล้วนเป็นบรรทัดฐาน ทางสังคม และมีแบบแผนในการดำเนินชีวิต ดังนั้นแนวคิดสำคัญที่เป็นระเบียบแบบแผนทางภูมิปัญญา และบรรทัดฐานทางสังคมนี้จึงอยู่ภายใต้ปัจจัยทางสังคม นอกจากนี้ปัจจัยทางสังคมกับระเบียบแบบแผน ยังส่งผลต่อจิตวิทยาสภาพแวดล้อม เนื่องจากกระบวนการทางพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย จากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่มต่าง ๆ ที่มีมิติสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน การออกแบบ จึงต้องคำนึงถึงความต้องการ และพฤติกรรมที่แสดงออกในสภาพแวดล้อมนั้น ดังนั้น พฤติกรรมมนุษย์ไม่อาจ แยกออกจากวิถีชีวิต และกิจกรรมประจำวันได้ โดยต้องคำนึงถึงอิทธิพลของปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการออกแบบสภาพแวดล้อม

6.3.3 ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางอารมณ์ของการออกแบบภายใน กับ “อี” กฎทางเจตจำนง และจิตวิญญาณของแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม พบว่า มีความสำคัญในการออกแบบพื้นที่ใช้สอยในชีวิตประจำวัน แนวคิดเกี่ยวกับ “อี” ที่เน้นเจตจำนง ความต้องการ และความปรารถนาเป็นตัวแปรสำคัญที่ตอบสนองต่อความต้องการทางอารมณ์ และจิตใจของผู้ใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยทางอารมณ์ที่ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อลักษณะทางกายภาพ แต่ยังมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อจิตใจของผู้ใช้พื้นที่นั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความสะดวก ความเป็นระเบียบ การเลือกสี และวัสดุ ในการออกแบบจึงไม่เพียงแต่มีบทบาทในการสร้างความสวยงาม แต่ยังสะท้อนถึงความเข้าใจในเชิงนามธรรม และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างเชิงนามธรรม และเชิงกายภาพ

ภาพที่ 1 ภาพความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการออกแบบภายใน และแนวคิดฮวงจุ้ยแบบจารีต (พิพัฒน์ จรัสเพชร, ธนพล ลิ้มทัตธนกุล, พีรภานต์ รุณณนิรัตน์ และประชา พิจักขณา, ประเทศไทย, 2567)

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล

ความเชื่อมโยง และแนวคิดร่วมที่สำคัญระหว่างกระบวนการออกแบบภายในกับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม ได้ให้ความสำคัญต่อปัจจัยทางกายภาพ อารมณ์ และสังคม ซึ่งมีจุดร่วมทางความคิด ในการดำเนินการออกแบบดังนี้

7.1 ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางกายภาพของกระบวนการออกแบบภายในกับกฎทางกายภาพ “สิ่ง” ของแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม (ดังภาพที่ 1) มีแนวคิดร่วมเกี่ยวกับเชิงกายภาพ คือ การจัดวางเครื่องเรือน การจัดวางผังภายใน ทิศทางของห้อง สัดส่วน รูปร่างรูปทรง วิธีคิดเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญ

อันจะนำไปสู่การออกแบบเชิงรูปธรรมซึ่งเป็นหลักคิดสำคัญ เพื่อการตอบสนองต่อความต้องการทางร่างกาย และประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ปฏิภาณ ประภารัตน์ (2566) หลักการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดฮวงจุ้ยด้วยซินแส ที่ปฏิบัติจริงของการออกแบบตามองค์ประกอบทางกายภาพ ที่ประกอบด้วย หลักการจัดวางพื้นที่ หลักการของรูปร่าง การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ และองค์ประกอบของบ้าน หากพิจารณาความสอดคล้องดังกล่าวแล้วพบว่าความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงของแนวคิดฮวงจุ้ย และการออกแบบภายในซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อกายภาพสู่การออกแบบเพื่อตอบสนองเชิงกายภาพทั้งแนวคิดฮวงจุ้ยและกระบวนการออกแบบภายในที่สอดคล้องกันของการจัดวางตำแหน่งและองค์ประกอบสอดคล้องกับ เอกพงศ์ อินแก้ว (2560) กล่าวว่า ทั้งแนวคิดฮวงจุ้ย และหลักการออกแบบล้วนให้ความสำคัญกับการจัดวางตำแหน่งพื้นที่ และการจัดองค์ประกอบ แตกต่างกันไปเพียงคำอธิบาย โดยการจัดวางตำแหน่งพื้นที่ ฮวงจุ้ยใช้หลักการแสดงข้อปฏิบัติ อธิบายว่าดีหรือร้าย และให้นำไปใช้ แต่หลักการออกแบบนั้นเน้นคำอธิบายความสำคัญกับสัดส่วนมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กับการใช้งาน และปรับใช้ให้เหมาะสม อย่างไรก็ตามแม้แนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมจะมีหลักเกณฑ์ด้านกายภาพที่สอดคล้องกัน แต่แนวคิดที่ว่าด้วยหลักการ “ชี่” เป็นการใช้การตีความ ซึ่งไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าแท้จริงแล้วคือสิ่งใดกันแน่ ซึ่งเป็นจุดต่อการยอมรับในสังคมกว้าง

7.2 ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางสังคมของการออกแบบภายในที่เป็นวิถีคิดเชิงบูรณาการของการปรับตัวต่อการดำเนินชีวิต พฤติกรรมและกระแสนิยมในปัจจุบัน และระเบียบแบบแผนของแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม (ดังภาพที่ 1) เป็นวิถีคิดเชิงบูรณาการระหว่างปรัชญา วิถีชีวิต พฤติกรรมและกระแสนิยมของคนในอดีต โดยพิจารณาบริบททางสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ กฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมอันเป็นปัจจัยต่อพฤติกรรม และกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงนามธรรมที่นำมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาเพื่อสนับสนุนการออกแบบเชิงกายภาพให้สอดคล้องกับพฤติกรรม วิถีชีวิต กฎหมาย บรรทัดฐานทางสังคม จากการพิจารณาแนวคิดสภาพการณ์เชิงพฤติกรรมในเรื่องของความเข้าใจวัตถุประสงค์เชิงวัฒนธรรมในทฤษฎีจิตวิทยาสิ่งแวดล้อม สุวิไล เรียงวัฒนธรรม (2555) พบว่าการพึงพากันระหว่างรูปแบบพฤติกรรมทางวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยพฤติกรรมจะมีลักษณะเฉพาะตามสภาพแวดล้อม และลักษณะบุคคล ดังนั้นพฤติกรรมจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมทางสังคมในแต่ละวัฒนธรรมจึงเป็นโจทย์สำหรับการกำหนดหรือการออกแบบสภาพแวดล้อม ทั้งการออกแบบเชิงกำหนดพฤติกรรมหรือการออกแบบตามความต้องการของผู้ใช้ ทั้งนี้ความเชื่อมโยงดังกล่าวคือการรวมกันระหว่างปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรมกับการออกแบบภายใน เพื่อให้การออกแบบนั้นสามารถสนับสนุนตอบสนองต่อพฤติกรรม และกระแสนิยมในสังคม

7.3 ความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางอารมณ์ของการออกแบบภายใน กับ “อี้” กฎทางเจตจำนงและจิตวิญญาณของแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม (ดังภาพที่ 1) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพิจารณาปัจจัยทางอารมณ์ และเจตจำนงในการออกแบบ มาใช้ในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความสะดวกสบาย

ความเป็นระเบียบ และความงาม ซึ่งสะท้อนถึงวิถีคิด และความเข้าใจในการออกแบบที่มีอิทธิพลจากประสบการณ์ทางกายภาพ และการรับรู้ทางอารมณ์ที่มีต่อสภาพแวดล้อมเป็นการเชื่อมโยงระหว่างถึงมูลเหตุเชิงนามธรรมกับเชิงกายภาพเข้าไว้ด้วยกัน มีผลมาจากกระบวนการทางพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมตามทางปัจจัยด้านมนุษย์ต่อพฤติกรรม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกายภาพต่อพฤติกรรม การรับรู้ทางสภาพแวดล้อมกายภาพ และการตอบสนองความต้องการเชิงนามธรรม ให้กลายเป็นรูปธรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อการกำหนดสภาพแวดล้อมให้เกื้อหนุนต่อกิจกรรม การกระทำ และการรับรู้สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับประสาธน์สัมผัสมนุษย์ที่รับรู้ถึงคุณสมบัติต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อม เช่น รูปทรง ขนาด ผิวสัมผัส สี การรับรู้ทางสภาพแวดล้อมกายภาพจึงเป็นส่วนสำคัญสำหรับนักออกแบบที่ต้องจัดระเบียบสภาพแวดล้อมกายภาพ ดังนั้นระหว่างแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมกับการออกแบบภายในล้วนให้เป็นส่วนสำคัญต่อการกำหนด และออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่คำนึงถึงผลกระทบด้านจิตใจ ความประสงค์ ความพึงพอใจ และการกระทำของบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม “อี้” มีความเฉพาะเจาะจงในด้านจิตวิญญาณซึ่งมาจากการผสมผสานความเชื่อท้องถิ่น ปรัชญา และวิถีทางแห่งชีวิตแบบปัจเจกบุคคล จึงส่งผลให้แนวคิดฮวงจุ้ยมีความเฉพาะในแต่ละกลุ่มคนเท่านั้น

7.4 การอธิบายการออกแบบระหว่างการออกแบบภายในกับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม โดยการออกแบบภายในที่เน้นการอธิบายเชิงตรรกะเหตุผลเกี่ยวกับสรีระของมนุษย์ ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย ความต้องการ กิจกรรม พฤติกรรม และความงาม ซึ่งขัดแย้งกันกับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม โดยแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิม มี 2 หลักการในการอธิบายแนวคิด คือ 1) หลักการ “ยูชี” ที่ให้ความสำคัญต่อการออกแบบเชิงกายภาพที่สมเหตุสมผลสอดคล้องกับการออกแบบภายใน และ 2) หลักการของ “ซูชี” ซึ่งเน้นคำอธิบายในรูปแบบของความเชื่อที่เหนือธรรมชาติ สอดคล้องกับ เวชสวรรค์ หล้ากาศ (2549) กล่าวว่า ความเชื่อตามหลักการของฮวงจุ้ยทั้งหมดได้ถูกเปรียบเทียบกับความจริงกับศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ภูมิศาสตร์ หรือกายวิภาคศาสตร์ ซึ่งความเชื่อบางประการยากที่จะหาศาสตร์ใด ๆ มาสนับสนุนว่าเป็นจริง ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้นำไปสู่ความสับสน และความยากลำบากต่อการอธิบายการออกแบบ แต่หากพิจารณาในแง่มุมมองทางสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม จะพบว่ามีความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย การตีความที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมย่อมแตกต่างกัน หากการออกแบบสามารถยึดโยงตามหลักปัจจัยทางสรีระของมนุษย์ ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย กิจกรรม พฤติกรรม และความงาม อย่างสมเหตุสมผลก็สามารถอธิบายการออกแบบในมุมมองแบบใดก็ได้

8. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวคิดร่วมระหว่างกระบวนการออกแบบภายในกับแนวคิดฮวงจุ้ยแบบดั้งเดิมนี้อาจนำไปสู่การวิจัย และแนวทางในการศึกษาเพื่อการบูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้ตั้งนี้ส่วนบนของฟอร์ม ส่วนล่างของฟอร์ม

8.1 การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิด “ชี่” ในเชิงวิทยาศาสตร์ เช่น พลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า หรือพลังงานที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อม เพื่อทำความเข้าใจว่าแนวคิดของ “ชี่” อาจสะท้อนถึงสิ่งที่สามารถวัดและอธิบายได้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้แนวคิดฮวงจุ้ยมีความชัดเจนมากขึ้นในมุมมองทางวิทยาศาสตร์

8.2 การบูรณาการแนวคิดฮวงจุ้ยกับแนวทางการออกแบบที่ยั่งยืน โดยการนำหลักการฮวงจุ้ยมาผสานกับแนวทางการออกแบบที่ยั่งยืน (Sustainable design) เช่น การใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการออกแบบที่ลดการใช้ทรัพยากร

8.3 การศึกษาอิทธิพลของฮวงจุ้ยต่อสุขภาพจิต และอารมณ์ การศึกษาถึงผลกระทบของการออกแบบตามหลักฮวงจุ้ยต่อสุขภาพจิต และอารมณ์ที่มีต่อมนุษย์ เพื่อเข้าใจถึงการเชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อม และอารมณ์ของมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้การออกแบบมีผลดีต่อสุขภาพจิต และอารมณ์ของผู้ใช้

8.4 การสร้างแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างฮวงจุ้ย และการออกแบบภายใน เพื่อพัฒนาแนวคิด และการปฏิบัติที่รวมกัน เช่น การฝึกอบรม และการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการแนวคิดฮวงจุ้ยกับการออกแบบภายในแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักออกแบบ สถาปนิก มัณฑนากร เพื่อสร้างความเข้าใจ และการนำไปปฏิบัติที่เป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อลดปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างซินแสกับสถาปนิก และมัณฑนากร

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ให้การสนับสนุนการทําบทความวิจัย และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะในการเขียนบทความวิจัยในครั้งนี้

10. รายการอ้างอิง

- กิติ สีนุเสก. (2553). *การออกแบบภายในขั้นพื้นฐาน: หลักการพิจารณาเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทน์ เพชรานนท์. (2542). *การจัดทำรายละเอียดประกอบโครงการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน. ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*.
- ซาร่าห์ โรสส์บาซ. (2532). *ฮวงจุ้ย ศาสตร์และศิลป์แห่งการตกแต่งบ้าน*. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- ปฏิภาณ ประภาสร์มี. (2566). *กระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมตามหลักคิดของศาสตร์ฮวงจุ้ยและบริบทที่เกี่ยวข้อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร. (2554). *จิตวิทยาสภาพแวดล้อม มूलฐานการสร้างสรรค้และจัดการสภาพแวดล้อมน่าอยู่อาศัย. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- เวชสวรรค์ หล้ากาศ. (2549). *ฮวงจุ้ย ศาสตร์และศิลป์ในมิติของจีนแสด สถาปนิก วิศวกร*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- สมชัย เจริญวรเกียรติ. (2558). *ฮวงจุ้ย: ความเชื่อ ความรู้ และอำนาจในการจัดการ และการสร้างพื้นที่ทางสังคม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- สุวิไล เรียงวัฒนสุข. (2555). *จิตวิทยาสถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เอกพงศ์ อินแก้ว. (2560). *ฮวงจุ้ยกับหลักการออกแบบ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์)*. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- Palmer, M. A. (1981). *The architect's guide to facility programming*. Washington DC: The American Institute of Architects.
- Mann, R. (2018). Interior design history: Key movements and influences. *Design History Journal*, 12(2), 155-167.